

egészet, a dilettansnak, a ki nemcsak fát, hanem erdőt is lát. De a ki úgy fogja föl a dilettansságot, hogy semmit sem kell tudni, elég a tisztá és az elfogulatlanság, az, ha erdőt vél is látni, bizonyosan csak délibábot lát.

ÁSBÓTH OSZKÁR.

Sajnovics János Demonstratio-ja. CETTO BENEDEK «De Sinen-sium imposturis dissertatio» című munkájának Bécsben 1781-ben megjelent. V. kötetében (71. l. jegyzet) a forrás megnevezése nélkül idézve van egy kis (német nyelven írt) megjegyzés, melyet valamely bíráló a Sajnovics János munkájára tett. «Nevetséges volt — úgymond — az a láрма, a melyet a mi politikai és tudományos újságíróink közül néhányan ezen szerintük újdonat-új fölfödözés miatt csaptak: mert Sajnovics úr maga a 73—82. l. egész kis könyvtárt idéz olyan írók munkáiból, a kik már 1617-től fogva ugyanazt mondták. Persze a magyar történetírók eddig még semmit sem tudtak róla, azért oly rossz és alaptalan mind az, a mit eddig a magyarok eredetéről kigondoltak. A czímlapon levő 'idem esse' túlzás. Annyira még nem viszi Sajnovics úr a magyar és a lapp nyelv összehasonlításával, hogy jó okkal azonosságról lehetne szó. Az összehasonlított szavak jegyzéke (35—52. l.) csak 154 példát tartalmaz, s ha a származékokat leszámítjuk, gyökérszó nem marad fél annyi sem, pedig itt csak azok határoznak. Még túlzottabb az a mondása (27. l.), hogy 'audeo dicere: nullam fere Ungaricam vocem reperendam, quæ non¹⁾ Fennos, aut Lappones Suecia, aut certe inter Lappones Finmar-chiæ itidem reperitur.' Sajnovics úr nem ismeri sem a finn ²⁾ népségek sokaságát, sem az ő magyarjainak történetét és vándorlásait; mert különben már a priori is több hasonlóságot sejtene a vogulban és a permiben, mint a sokkalta távolabb eső lappban; hiszen a magyarok kétségkívül Ázsiából jöttek, (ez a következtetés megáll mindaddig, míg a posteriori meg nem czáfolják, és összehasonlítással valóban ki nem mutatják, hogy pl. a vogul nyelv a magyarhoz nem hasonlít annyira, mint a lapp) tehát az ő nyelvüknek közelebb kell állania az ázsiai, mint az európai finnek nyelvéhez. Ezenkívül egy finn népnek sem volt kevesebb érintkezése más népekkel, mint a lappnak, és egynek sem több, mint a magyarnak. Az utóbbi nyelv még indus, ó-perzsa, tatár stb. szavakat is átvett: a lapp ellenben tiszta. A magyar és a lapp nyelvet tehát olybá képzelem magannak, mint az angolt meg az izlandit, és következtetésem ez: ha a magyar nyelv még legtávolabbi testvéréhez is oly láthatóan hasonlít, sejtene lehet, hogy még jobban egyezik az ő közelebbi Ural-és Volga-vidéki testvéreivel. Vajha a jó sors ezekre a vidékekre is elvezetne egykor egy Sajnovicsot!³⁾

Sz. J.

¹⁾ Kimaradt: *inter*.

²⁾ Értsd: finn-ugor.

³⁾ Ezen érdekes jegyzetre SEBESTYÉN GYULA múzeumi könyvtári tisztviselő volt szives figyelmeztetni.